«Шоқан Уәлиханов атындағы мектеп-лицейі» КММ-де
2025–2026 оқу жылындағы мектептің ішінде сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетті қалыптастыру жөніндегі жұмыстың
Т А Л Д А У Ы

Анализдің мақсаты: Жоспарланған іс-шаралардың орындалу тиімділігін бағалау, білім алушыларда сыбайлас жемқорлыққа қарсы сананың, құқықтық сауаттылық пен адамгершілік бағдарлардың қалыптасу деңгейін анықтау, жүйелі жетістіктерді айқындау және кезеңге арналған жұмыс перспективаларын белгілеу.

2025–2026 оқу жылында мектеп-лицейдің бұл бағыттағы тәрбие жұмысы бекітілген жоспарға сәйкес жүргізіліп, негізгі мақсатқа қол жеткізуге бағытталды: білім алушыларда сыбайлас жемқорлық көріністеріне төзбейтін белсенді азаматтық ұстанымның негізі ретінде сыбайлас жемқорлыққа қарсы сана мен тұрақты адамгершілік-құқықтық бағдарларды қалыптастыру.

1. Ұйымдастырушылық-ақпараттық қамтамасыз ету және әлеуметті тарту.

Бүкіл оқу жылы бойы мектеп әкімшілігі білім беру үдерісінің ашықтығы мен жариялылығын қамтамасыз ету бойынша жүйелі жұмыс жүргізді:

- **Ақпараттық ашықтық.** Мектеп директорының жеке мәселелер бойынша азаматтарды қабылдау кестесі мен тәртібі, Білім басқармасы мен құқық қорғау органдарының сенім телефондары орналастырылған стационарлық мектеп стенді уақытылы жаңартылып отырды. Бұл элементтің енгізілуі білім беру үдерісіне қатысушылардың этикалық санасын нығайтуға және ашықтық мәдениетін қалыптастыруға мүмкіндік берді.
- **Цифрлық орта.** Мектеп-лицейдің ресми сайтында сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі мамандандырылған арнайы бет жұмыс істеді, онда нормативтік-құқықтық актілер, әдістемелік ұсынымдар және өткізілген іс-шаралар туралы фотоесептер тұрақты түрде жарияланып тұрды (жауапты –директордың ТЖ жөніндегі орынбасары О.Ф. Короткова).

Ата-аналар қауымдастығымен өзара әрекеттесу маңызды бағытқа айналды. «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетті қалыптастыру» құқықтық жалпы оқыту аясында (1–11 сыныптар, қаңтар) және тақырыптық ата-аналар жиналыстарында заңды өкілдерге құқықтық тәрбиедегі отбасының рөлі туралы негізгі ой жеткізілді. Ата-аналарға адалдық пен заңды сыйлау құндылықтарын насихаттау бойынша практикалық ұсынымдар берілді. Жиналыс хаттамалары ата-аналардың академиялық адалдық мәселелерін талқылауға жоғары деңгейде қатысатынын көрсетеді.

2. «Адал Ұрпақ» ерікті мектеп клубының қызметі

2025 жылдың қыркүйегінен бастап куратор М.Х. Тарабекованың жетекшілігімен «Адал Ұрпақ» ерікті мектеп клубының (7–10 сынып

оқушылары) белсенді қызметі ұйымдастырылды. Клуб мектептегі сыбайлас жемқорлыққа қарсы қозғалыстың қозғаушы күшіне айналды.

Жыл бойы клуб мүшелері бірқатар интерактивті және ағартушылық іс-шараларды бастамашыл етіп өткізді:

1) «Заң және әділдік» сыбайлас жемқорлыққа қарсы викторинасы (6–8 сыныптар, қараша).
2) «Адалдық туралы мақал-мәтелдердің үздік білгірі» байқауы (5–7 сыныптар, қараша).
3) «Тәтті өтіріктен гөрі ащы шындық артық» блиц-турнирі (қаңтар).
4) «Қалта шығындары. Неліктен адал болу керек?» мотивациялық бейнеролик көрсету және оны егжей-тегжейлі талқылау (10-сынып, ақпан).

Клубтың қызметі жасөспірімдерде көшбасшылық қасиеттерді, команда құру дағдыларын және өз азаматтық ұстанымын дәлелді түрде қорғай білу қабілетін дамытуға ықпал етті.

Клубтың маңызды жетістігі:

«Адал Ұрпақ» мүшелері қолданған «тең-теңімен» (равный-равному) форматы орта буын оқушыларының моральдық-этикалық нормаларды меңгеруінде стандартты лекциялық жұмыс формаларына қарағанда жоғары тиімділік көрсетті.

3. Жас тобы бойынша тиімділік мониторингі

Жоспар іс-шараларын жүзеге асыру білім алушылардың жас және психологиялық ерекшеліктері ескеріле отырып жүзеге асырылды.

Бастауыш сыныптар (1–4 сыныптар)

Негізгі назар базалық этикалық қасиеттерді: адалдықты, әділдікті, ар-ұждан мен жеке жауапкершілікті тәрбиелеуге аударылды. Қазан айында сынып жетекшілері «Адалдық өзімнен басталады» атты сынып сағаттарын өткізді. Ең жарқын оқиға Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрестің халықаралық күніне арналған сыбайлас жемқорлыққа қарсы ақпараттың Бірыңғай сағаты (желтоқсан) болды, оның аясында кіші сынып оқушылары үшін «Балаларға сыбайлас жемқорлық туралы» және «Ертегімен сыбайлас жемқорлыққа қарсы» театрализацияланған қойылым ұйымдастырылды. Балалар қуыршақ/драма театрының қолжетімді түрінде адал еңбек ұғымдарын меңгерді. Наурыз айында 1–6 сынып оқушылары жеке өтеусіз еңбек құндылығын түсінуді бекіте түскен «Өз қолыңмен сыйлық» шығармашылық челленджін белсенді түрде қолдады.

Орта буын (5–8 сыныптар)

Бұл санатта құқықтық сана, қоғамдық тәртіп пен заңды құрметтеу сезімі қалыптасты.

Шығармашылық блок: Көркем еңбек пәнінің мұғалімі Н.П. Капустина ауқымды көрмелерді ұйымдастырды: «Мектеп – сыбайлас жемқорлықсыз аумақ» плакаттар байқауы (қараша) және «Адал және парасатты еңбек бейнесі» суреттер байқауы (желтоқсан), ақпан айындағы флаерлер көрмесі.

Интеллектуальды даму: «Біз сыбайлас жемқорлыққа қарсымыз» ойыны (6–9 сыныптар) және «Біз сыбайлас жемқорлыққа қарсымыз» брейн-рингі (6–7 сыныптар) өткізілді. Іс-шаралар оқушыларға «адалдық» және «парасаттылық» ұғымдарын визуализациялауға және сөзбен жеткізуге көмектесті.

Жоғары сыныптар (9–11 сыныптар)

Жоғары сынып оқушыларымен жұмыс барысында сыбайлас жемқорлыққа қарсы берік ұстанымды, мемлекеттік құрылым механизмдері мен сыни ойлауды түсінуді қалыптастыруға басымдық берілді.

- **Аналитикалық қызмет:** Қазан айында орыс тілі мен әдебиеті мұғалімдері (Е.С. Киселева, О.Н. Попенко, И.Б. Ханзина, К.Э. Кизилбаева) «Егер мен президент болсам», «Әрқашан адал болу оңай ма?» тақырыптарында эссе байқауын өткізді. Наурыз айында «Мемлекеттік қызмет – елдің мүддесіне адал еңбек» атты азаматтық борыш тақырыбына эссе байқауы өтті.
- **Құқықтық және практикалық блок:** Тарих пәнінің мұғалімі
- Е.М. Мельничук жетекшілігімен сәтті өткен шаралар:

1) «Қоғамдық тәртіп негіздері» пікірталас практикумы (қазан);
2) Азаматтар мен мемлекеттің өзара әрекеттесуінің транспаренттік механизмдері, сондай-ақ тұрмыстық сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл алгоритмдері практикада пысықталған «Мемлекеттік қызмет алу» инновациялық іскерлік ойыны (10–11 сыныптар, қаңтар).

- **Медиа-шығармашылық:** Сәуір айында аға тәлімгер Н.Ю. Кабанова мен куратор М.Х. Тарабекова «Транспарентті және есеп беретін мемлекет» бейнероликтер байқауын және «Біздің таңдауымыз – құқықтық мемлекет» дөңгелек үстелін ұйымдастырды.

4. Мамандармен профилактикалық өзара әрекеттесу

Жыл бойы әлеуметтік педагог М.Д. Ковалева 5–11 сынып оқушыларының құқық қорғау органдарының өкілдерімен жүйелі кездесулерін ұйымдастырды. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес күніне арналған желтоқсандағы «Сыбайлас жемқорлық әрекеттер үшін жауапкершілік» (9–11 сыныптар) кездесуінің маңызы ерекше болды.

Қазақстан Республикасының нормативтік-құқықтық базасын білікті түрде түсіндіру жоғары сынып оқушыларының құқықтық сауаттылық деңгейін көтеруге және құқық бұзушылықтар үшін жазаның бұлжымас екенін түсінуге ықпал етті.

5. Сауалнама нәтижелері (Ақпан 2026 ж.)

2026 жылдың ақпан айында 4–11 сынып сынып жетекшілері «Сыбайлас жемқорлық туралы не білесің?» атты жоспарлы сауалнама жүргізді. Мониторинг нәтижелері келесі сапалық көрсеткіштерді көрсетті:

Көрсеткіш	Деңгейі (%)
«Сыбайлас жемқорлық» терминін және оның мемлекет үшін жағымсыз салдарын түсіну	92%
Күнделікті өмірде сыбайлас жемқорлық көріністерін ажырата білу қабілеті	87%
Непотизм, парақорлық және тұрмыстық сыбайлас жемқорлық көріністеріне теріс көзқарас	94%
Академиялық адалдық қағидаттарын басшылыққа алуға дайындық	89%

Қорытындылар мен ұсыныстар

Жыл қорытындыларын талдау 2025–2026 оқу жылына арналған мектеп ортасында сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетті қалыптастыру жөніндегі жұмыс жоспары толық көлемде орындалды деген қорытынды жасауға мүмкіндік береді. Барлық жоспарланған іс-шаралар нақты мақсатқа бағытталған, аяқталу формалары (жарияланымдар, көрмелер, хаттамалар, жоспарлар) сақталған.

Жұмыс жүйелі түрде жүргізіліп, барлық оқу сатыларын қамтыды және мектеп әкімшілігі, сынып жетекшілері, пән мұғалімдері мен әлеуметтік қызметтермен үйлестірілді. Оқушылардың құқықтық мәдениетінің өскені, «Адал Ұрпақ» клубы жұмысының жанданғаны және ата-аналар қауымдастығымен байланыстың нығайғаны байқалады.

2026–2027 оқу жылына арналған міндеттер:

1. Интерактивті цифрлық технологияларды (пікірталас, подкасттар, мектеп медиа жобаларын құру) көбірек енгізе отырып, сыбайлас жемқорлыққа қарсы тәрбие бойынша жүйелі жұмысты жалғастыру.
2. Бастауыш мектеп үшін құқықтық сауаттылық бойынша бес минуттық сабақтарды тұрақты негізде өткізуге клуб мүшелерін тарта отырып, «Адал Ұрпақ» клубының ықпал ету аймағын кеңейту.
3. Ата-аналар қауымдастығы арасында ақша қаражатын жинауға жол бермеу және педагогикалық этиканы сақтау мәселелері бойынша ағарту жұмыстарын күшейту.
4. Жоғары сынып оқушылары үшін іскерлік ойындар мен пікірталас алаңдарын өткізу тәжірибесін жалғастыру.
5. Ата-аналар қауымдастығын шығармашылық сыбайлас жемқорлыққа қарсы жобаларға (отбасылық бейнероликтер, плакаттар байқаулары) белсенді түрде тарту.
6. Адалдық құндылықтарын (парасаттылық) насихаттау үшін әлеуметтік желілердегі жарияланымдардың ауқымын кеңейту.

Директордың ТЖ жөніндегі орынбасары: _____ О. Короткова